

تفکری برای تفکر

مسابقه‌ی شماره‌ی ۷

مهلت ارسال پاسخ‌ها: ۲۰ خردادماه ۱۳۹۲

پرسش‌های مسابقه‌ی این شماره از «تفکری برای تفکر» نیز مانند همیشه از بخش پرونده‌ی مجله یا تجربه‌های سبز خودتان انتخاب شده است. در این شماره، دو پرسش مطرح کرده‌ایم:

● پرسش ۱: در صفحه‌ی ۱۲ و ۱۳ دو مطلب چاپ شده است که هر یک به‌نوعی بر چگونگی بهره‌گیری از ابزارهای نوین فناوری اطلاعات در کلاس‌های درس تأکید دارد و هر دو نیز یکی از چالش‌های موجود در این زمینه را به بحث می‌گذارد: کمبود امکانات (در نوشته‌ی اول) و عدم بهره‌گیری مناسب از امکانات موجود (در نوشته‌ی دوم). در مقام آموزگار دوره‌ی ابتدایی، دست‌کم ۱۰ چالش عمده در زمینه هوشمندسازی و استفاده‌ی بهینه از فناوری اطلاعات در آموزش را توضیح دهید.

● پرسش ۲: در صفحه‌ی ۱۴ و ۱۵ دو مطلب چاپ شده است که هر دو به‌نوعی بر نشناختن ویژگی‌های دانش‌آموزان به‌وسیله‌ی معلمان تأکید دارد (اول دقت، سپس درمان! - باز هم چالشی به نام عدم‌شناخت). از این قبیل مطالب تاکنون نمونه‌های فراوانی را در مجله چاپ کرده‌ایم. آموزگاران‌ی که تجربه‌های خود را در این زمینه برایمان ارسال می‌کنند، از اینکه با نشناختن دانش‌آموزان خود، در تربیت آنان اختلال ایجاد کرده‌اند، با شجاعتی بی‌نظیر سخن می‌گویند.

به‌نظر شما با چه شیوه‌هایی می‌توان دانش‌آموزان را بهتر و بیشتر شناخت؟ به‌طور مبسوط توضیح دهید.

پژوهشی، اطلاعات را از طریق مشاهده، گفت‌وگو، تجارب خود، گوش دادن، مطالعه کردن، بررسی منابع، انجام آزمایش و... جمع‌آوری کنند. زمینه‌سازی برای هدایت یادگیری از طریق گروه‌های یادگیری ضمن ایجاد شوق و هیجان یادگیری، زمینه‌ای را فراهم خواهد کرد تا مهارت‌های اجتماعی (نقد و بررسی، حس همکاری، پذیرش نقد، خودارزیابی و...) نیز رشد کند. لذا تأکید می‌شود تمام این مرحله یا بخشی از آن از طریق گروه‌های یادگیری مدیریت شود. روش‌های سنجش فرایندی در این مرحله، عبارت‌اند از مشاهده و بازدید از عملکرد دانش‌آموزان، تهیه‌ی سیاهه (چک‌لیست)، زمینه‌سازی برای طرح سؤال دانش‌آموزان در گروه از همدیگر و از گروه‌های دیگر. (پ) در مرحله‌ی سوم دانش‌آموزان هدایت می‌شوند تا براساس نقش و احساس مسئولیت، فعالیت‌های عملی خود را انجام دهند. انجام دادن تمرینات، آزمایش‌ها، ساخت وسیله، بحث و گفت‌وگو در گروه از نشانه‌های فعالیت‌های عملی دانش‌آموزان است که در این مرحله صورت می‌گیرد.

(ت) در مرحله‌ی چهارم، دریافت‌های ذهنی و نتایج پژوهش‌ها ابتدا از سوی گروه‌ها بیان می‌شوند. همچنین پس از نقد و بررسی، معلم ضعف و قوت‌ها را می‌نویسد و در نهایت به تشریح مختصر موضوع درسی می‌پردازد. او در این مرحله به توجه خودمدیریتی، اعتماد به نفس، و خودپالایی دانش‌آموزان جهت درک و یادگیری بهتر مطالب در چهار عرصه می‌پردازد. سنجش و اندازه‌گیری در این مرحله مشاهده و بررسی مستندات تولیدشده‌ی دانش‌آموزان است.

(ث) در مرحله‌ی پنجم باید مفاهیم مورد نظر با توجه به اهداف درس برای دانش‌آموزان روشن شود و اکثر آن‌ها بتوانند مطالب یاد گرفته شده را بازتولید و مفهوم‌سازی کنند و متناسب با درک و فهم خود به تولید دانش در زمینه‌ی موضوع مورد نظر بپردازند. این مرحله بسیار مهم است؛ چون انتظار می‌رود که دانش‌آموزان به یادگیری واقعی دست یافته باشند. از طریق پرسش‌های شفاهی، کتبی، حل مسئله و تمرین‌ها این فرایند بررسی می‌شود تا از یادگیری دانش‌آموزان اطمینان حاصل شود. (ج) ارزش‌یابی (فرایندی)

همان‌طور که در نوشتار بالا ذکر شد، ارزش‌یابی در دوره‌ی ابتدایی عملاً فرایندی است؛ یعنی در فرایند یادگیری، ارزش‌یابی به شیوه‌های مختلفی که در متن هر محور ذکر شد، مدیریت می‌شود.

(چ) ارائه‌ی تکالیف

یادگیری باید در کلاس درس اتفاق بیفتد اما برای تمرین و تثبیت و توسعه‌ی آن، انواع تکالیف مانند خلاصه نوشتن، حل تمرینات، تکرار مطالب برای حفظ آن‌ها به‌ویژه شعر و آیات قرآن و... ساخت وسیله، انجام پروژه و پژوهش می‌تواند در این مسیر راه‌گشا باشد.

منابع

۱. سیف، علی‌اکبر. سنجش فرایند و فرآورده‌های یادگیری، انتشارات دوران. ۱۳۸۹.
۲. دانش‌سور، میترا. جزوه‌ی الگوی هدف‌گذاری، مرکز منابع سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی. ۱۳۹۱.
۳. سند برنامه‌ی درسی ملی، ویرایش پنجم، مرکز منابع سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی. ۱۳۹۱.
۴. راهنمای ارزش‌یابی توصیفی، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی. ۱۳۸۹.
۵. محبی، عظیم. بررسی نظریه‌ی ساختن‌گرایی در روش‌های تدریس، پایان‌نامه‌ی دکترای پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش، ۱۳۹۰.